

Till statsrådet

Proposition med förslag till vidtagande av lagstiftningsåtgärder

Högsta domstolen beslutade i plenum den 21 juni 2023 med stöd av 99 § 2 mom. i Finlands grundlag och 4 § 2 mom. i lagen om högsta domstolen att föreslå att statsrådet ska vidta lagstiftningsåtgärder för att komplettera de bestämmelser om sökande av ändring hos högsta domstolen som finns i rättegångsbalken.

Propositionens bakgrund och målsättning

Enligt 99 § i grundlagen utövar högsta domstolen den högsta domsrätten i tviste- och brottmål samt övervakar rättskipningen inom sitt behörighetsområde. Högsta domstolens huvudsakliga uppgift är att genom prejudikat styra domstolarnas rättskipning och se till att den är enhetlig. Förutsättningarna för att meddela prejudikat på ett heltäckande sätt har dock under de senaste åren försämrats särskilt i civila mål på grund av det minskade antalet besvärstillståndsärenden och det omfattande system med tillstånd till fortsatt handläggning som tillämpas i hovrätterna.

Syftet med propositionen är att främja högsta domstolens möjligheter att meddela prejudikat och på så sätt säkerställa rättskipningens enhetlighet och styrningen av rättspraxis. Avsikten är att de föreslagna metoderna effektivare än tidigare ska styra frågor av prejudikatkaraktär från de lägre domstolarna till högsta domstolen för avgörande och förbättra högsta domstolens förutsättningar att meddela prejudikat i ärenden som i hovrätten omfattas av systemet med tillstånd till fortsatt handläggning. Förslagen har också en positiv inverkan på snabbheten i behandlingen i enskilda rättegångar och på de kostnader som orsakas parterna. Det bedöms att bestämmelserna årligen kommer att tillämpas i några ärenden.

Avgörande av frågor i ärenden som gäller tillstånd till fortsatt handläggning

Det föreslås att till rättegångsbalkens 30 kap. om fullföljd av talan från hovrätt till högsta domstolen ska det fogas en ny 3 a § där det föreskrivs om så kallad sprängdispens i högsta domstolen.

I den föreslagna paragrafen fastställs det att om överklagandet i högsta domstolen gäller meddelande av tillstånd till fortsatt handläggning i hovrätten och målet innehåller en fråga, vars avgörande är nödvändigt för att styra rättstillämpningen eller annars med hänsyn till grunderna för besvärstillståndet, kan högsta domstolen när den meddelar besvärstillstånd eller när den behandlar besvären besluta att den

prövar frågan. Handläggningen av tillståndet till fortsatt handläggning fortsätter efter att frågan har avgjorts.

Den föreslagna bestämmelsen innebär i praktiken att högsta domstolen kan avgöra frågor av prejudikatkaraktär också i de ärenden där hovrätten inte har meddelat tillstånd till fortsatt handläggning, och bedöma förutsättningarna för meddelande av tillstånd till fortsatt handläggning först efter detta.

Prejudikatfråga

Det föreslås att till 30 a kap. i rättegångsbalken ska det fogas en ny 7 § där det föreskrivs om hänskjutande av en prejudikatfråga till högsta domstolen.

Enligt den föreslagna paragrafen kan tingsrätten eller hovrätten besluta att hänskjuta en fråga som gäller lagens tillämpning i ett mål som den handlägger (*prejudikatfråga*) till högsta domstolen för avgörande.

Innan beslutet fattas ska parterna beredas tillfälle att bli hörda. En fråga kan hänskjutas endast av något särskilt skäl, om någon av parterna motsätter sig detta.

Högsta domstolen kan uppta prejudikatfrågan till prövning, om det är av vikt med avseende på lagens tillämpning i andra liknande fall eller med hänsyn till en enhetlig rättstillämpning.

I övrigt tillämpas bestämmelserna om meddelande av besvärstillstånd i tillämpliga delar på upptagandet av en prejudikatfråga till prövning. Om en prejudikatfråga upptas till prövning, tillämpas bestämmelserna i 30 kap. i rättegångsbalken i tillämpliga delar på avgörandet av den.

Den föreslagna bestämmelsen innebär att högsta domstolens avgörande i en fråga av prejudikatkaraktär som tas upp i ett ärende som är anhängigt vid en lägre domstol kan fås redan i ett tidigt skede av rättegången. Detta har särskild betydelse i situationer där samma fråga tas upp i flera rättegångar.

Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts i högsta domstolens arbetsgrupp, vars promemoria bifogas.

Tatu Leppänen

President

Wilhelm Norrman

Kanslichef

Handlingen har signerats elektroniskt i ärendehanteringssystemet.

Föredragning i plenum den 21 juni 2023

Närvarande: President Leppänen samt justitieråden Häyhä, Sippo, Kantor, Huovila, Antila, Uusitalo, Engstrand, Mäkelä, Tammi-Salminen, Tapani, Ojala, Guimaraes-Purokoski, Turpeinen, Pulkkinen, Hakamies och Pölönen

Bilaga Arbetsgruppens promemoria